

גדרי 'אפשר לסוחטו אסור' בשאר איסורים

שאלות חזרה

סעיף א: חתיכה שנאסרה נשאת באיסורה

43. האם חתיכה שנאסרה מבליעת איסור חזרת להיתרה כשיש שישים כנגדה בקדרה. והאם יועיל בזה טעימה. ומה הדין בדבר הנבלל.

44. מהי סברת הטור וסיעתו לומר שאפשר לסוחטו מותר כל שלא נעשה נבילה

45. מתי יודה הרמ"א בשאר איסורים שהחתיכה חזרת להיתרה גם ביבש

46. היתר שבלע איסור דרבנן ושוב בושל בקדרה באופן שהיה בה שישים לבטל האיסור. האם חזר להיתרו לשיטת השו"ע?

סעיף ב: איסור ניכר שבטל בשיעורו בתבשיל

47. כיצד ינהג אדם שבישל איסור בקדרה שיש בה שישים כנגדו. והאם טוב שיניח את האיסור עד שהקדרה תצטנן

48. איסור שנתבשל בקדרה והיה שישים כנגדו ושוב נכבש כ"ד שעות עם היתר שלא היה שישים כנגדו. האם יאסור את ההיתר

אפשר לסוחטו בשאר איסורין לר' אפרים

חתיכה אסורה אך אוסרת רק לפי שיעור האיסור שבה

1. תורת הבית הארוך בית ד שער א דף ח עמוד א

ומכל מקום מודה הרב (ר' אפרים) ז"ל בחתיכה שנבלעת מאיסור ואחר כך נפלה אותה חתיכה לקדירה שיש בה שישים לבטלה אפילו הכי היא עצמה אסורה ובזמן שמכירה זורקה ואוכל את השאר לפי שהיא כבר נאסרה והאיסור הנבלע בתוכה אינו יוצא (לגמרי) ומתערב עם הרוטב והחתיכות שבקדירה. ואינו דומה למחומץ ומדומע שהאיסור בעצמו חוזר ומתערב עם ההיתר המרובה שנתערבה עכשיו ויכול להצטרף. הילכך אין להיתר חתיכה ראשונה שבלעה איסור ויש בה טעם איסור. אבל מכל מקום פשיטא דהיא עצמה אינה נעשית נבילה לאסור שאר החתיכות כמין במינו ואפילו לרבי יהודה חוץ מבשר בחלב ולרבנן אלא כשיעור האיסור שבלעה ולא כשיעור כל החתיכה.

נמצא לפי שיטת הרב ר' אפרים ז"ל דחתיכת בשר שנפלה עליה טיפת חלב ויש באותה טיפה כדי ליתן טעם באותה חתיכה היא עצמה נעשית נבילה ואם נפלה בין לקדירה של בשר בין לקדירה של חלב אוסרת לפי שיעור כולה שכולה נעשה גוף של איסור. אבל בשאר האיסורין אינה אוסרת אלא לפי חשבון האיסור שבה ומכל מקום היא עצמה אסורה.

ובכל האיסורין הנבללין שלא היו נאסרין אלא מחמת מיעוטן כגון יין נסך שנפל לתוך יין של היתר או מים במים וכל כיוצא בזה כשחזר היתר ונפל לתוכו עד שיש בין ההיתר הראשון וההיתר שנפל שם לבסוף כדי שיעור לבטל את האיסור שנפל שם תחלה הכל מותר שכל ההיתר מתערב עם האיסור ויכול הכל להצטרף ולבטל את האיסור.

(ולמד זאת מדין כהל - שחל מן המנין וכלל עצמו אסור)

אי אפשר להפריד בין אפשר לסוחטו לחנ"ג

2. טור יורה דעה הלכות תערובות סימן קו

ואינו מבין דבריו דכיון שהכל מצטרף לבטלו ע"כ הטעם מתבלבל בכולו וכיון שמתבלבל בכולו א"כ נתבטל

3. בדק הבית על תורת הבית בית ד שער א דף ט עמוד א

ואלו דברים מתמיהין מן המתמיהין, שאחר שאתה אומר שאין חתיכה עצמה נעשית נבלה ואין משערין אלא באיסור שבה והיא גופה היתר היא אף היא ראויה להיות מן המנין להצטרף לחשבון שישים לבטל האיסור ק"ו מכחל שהוא בעצמו בשר בחלב ומצטרף למנין שישים וא"ת שיצטרף למנין שישים מנין לך שאחר כך יעמוד באיסורו שחידוש הוא שחדשו בכחל שיצטרף ואעפ"כ יעמוד באיסורו לפי שהיה בעצמו בשר בחלב. ועוד כשנפלה לקדרה אחרת מה אתה דן עליה יאסור אותה או לא יאסור אם תאמר יאסור היאך אפשר אחר שאינה אוסרת כל עיקר אלא בכדי איסור שבה וכבר נתבטל היאך אפשר שחזרת ואוסרת וא"ת שאינה אוסרת היאך אפשר לחתיכת איסור שנפלה לקדרה ולא תאסור הני מילי דמי לחוכא.

...וראיה לדבר מוכרחת כדברי, דהא בגמרא מוכח בהדיא דאפשר לסוחטו וחתיכה עצמה נעשית נבלה חדא מילתא היא, ואמרין אמתינית דטפת חלב שנפלה בחתיכה אמר רב כיון שנתנה טעם בחתיכה חתיכה עצמה נעשית נבלה ואוסרת החתיכות כולן מפני שהן מינה. ואמרין עלה מאי קסבר אי קסבר אפשר לסוחטו מותר חתיכה עצמה אמאי נעשית נבלה אלא קסבר אפשר לסוחטו אסור. (הרשב"א מבין שחנ"ג מכריח אפשר לסוחטו אסור אבל אפשר לסוחטו אסור לא מכריח חנ"ג)

ולעיל בפרק גיד הנשה אמר רב בחתיכת נבלה וחתיכת דג טמא שנפלה בקדרה שכיון שנתן טעם בחתיכה חנ"ג ואוסרת החתיכות כלן מפני שהן מינה ולא דייקין עלה ולא מתמהינן עלה כלל אלא להדיא נקטינן סברא דרב דחתיכה עצמה נעשית נבלה ואהא דייקין ומתמהינן טובא טפי מדלעיל אלא דאהא מתמהא דאע"ג דאית ליה לרב חנ"ג איכא לאיתמוהי אהא משום דהיתר בהיתר ואסיקנא דאית ליה אפשר לסוחטו אסור דאפילו בשר בחלב אית ליה חנ"ג וכל שכן בשאר איסורין. ואיברא דכיון דאית לן בבשר בחלב חתיכה עצמה נעשית נבלה חלב דידה חשיב חלב נבלה ובשר דידה חשיב נבלה וכל אחד אוסר במינו במשהו אליבא דר' יהודה משא"כ בשאר איסורין דאלו חתיכת בשר שנאסרה מחמת דם אף על פי שחנ"ג דיו לאוסר להיות כנאסר ואפילו לרבי יהודה דאית ליה מין במינו לא בטיל הכא רואין אותה כאלו דם ובטלה בששים. ומיהו אפשר לסוחטו תנאי היא כדאיתא בגמרא וחתיכה עצמה נעשית נבלה כדאמרין נמי בגמרינן דאית ליה אפשר לסוחטו ר"י סבר דלא אמרינן חתיכה עצמה נעשית נבלה.

4. בית יוסף יורה דעה סימן קו

וטעמא דמילתא משמע בתורת הבית הארוך (ב"ד ש"א ח.) דהיינו משום דכיון דחתיכה זו נאסרה א"א לה לחזור להיתרה אא"כ יהיה ברור לנו שיצא איסור זה ממנה ונתפשט בה ובכל החתיכות בשוה כמו שהוא בדבר הנבלל ונמוח וכיון שבדבר שאינו נבלל ונמוח אין אנו יכולין לומר כן אדרבה משמע דברור לנו שנשאר בחתיכה זו יותר חלק איסור ממה שנבלע בחתיכות אחרות הילכך לא יצתה חתיכה זו מאיסור

בירור בדעת הרמ"א בלח

8. רבי עקיבא איגר יורה דעה סימן קו סעיף א

(סעיף א' בהג"ה) ולפי מה שנוהגין. בכו"פ תמה על הרמ"א כיון דמודה דבלח אפשר לסוחטו מותר א"כ איך שייך לומר לדידן דנוהגים לומר דחנ"נ אין חילוק בין לח ליבש הא כיון דבלח אפשר לסוחטו מותר ל"ש כלל לומר לגבי חנ"נ ע"ש שהאריך.

וכ"ז לשיטתו ששינה ושילש דהרשב"א אוסר החתיכה עצמה דס"ל אף דל"א חנ"נ מ"מ אפשר לסוחטו אסור ולא תלי' אהדדי וכ"כ עוד (בסי' צ"ב ובסי' צ"ט) ונפלאתי מאד על כבודו הא מבואר בחי' הרשב"א ובתה"א דאפשר לסוחטו אסור היינו דמה שנפשט /שנפלט/ ממנו אסור כולו אף טעם היתר דחנ"נ. ואפשר לסוחטו מותר היינו דסחיטת ההיתר שנשחט ממנו מותר דל"א חנ"נ וס"ל להלכתא דאפשר לסוחטו מותר. ומה שאסר החתיכה היינו מסבירא דאין הגעלה באוכלין כמ"ש להדיא בחי' הרשב"א ומבואר כן יותר בתשו' הרשב"א (סי' תצ"ה) מש"ה בלח בלח שמתפשט בשוה מותר דל"א חנ"נ וממילא אפשר לסוחטו מותר וא"כ עולים דברי הרמ"א בפשוטו דלפ"מ דקיי"ל דחנ"נ היינו דאפשר לסוחטו אסור ממילא גם בלח (מותר) [אסור] דאין חילוק בין לח ליבש דמה שמחלק הרשב"א ביניהם הוא מטעם דס"ל אפשר לסוחטו מותר גם ביבש רק ביבש חיישינן שמא לא נפלט הטעם וזהו ל"ש בלח אבל למה דקיי"ל אפשר לסוחטו דגם ההיתר נעשה איסור גם בלח כן דמ"ש זולת בהפ"מ סמכ"י על הראב"ד דמחלק גם למ"ד חנ"נ בין לח ליבש כ"ז נראה בפשיטות והאריכות למותר לולי שראיתי שבכו"פ לא כ"כ

אפשר לסוחטו באיסור דרבנן

9. פלתי סימן צב ס"ק ח

(סעיף ד') [ח] ואז חתיכה עצמה חזרת וכו'. האחרונים הקשו דלקמן סי' ק"ו (סעיף א') פסק המחבר דמ"מ החתיכה אסורה. ואולי איירי לקמן במין בשאינו מינו דהוא איסור תורה, על כן חשש כדעת המחמירין. אבל כאן מיירי בחלב בבשר דהוי ליה מין במינו, כמ"ש רשב"א בשמעטא דירך שנתבשל (צ"ז ע"א ד"ה הא דאמרין, צ"ח ע"ב ד"ה אמר אביי), וא"כ דבר תורה ברוב בטל, וליכא כאן רק איסור דרבנן, ופסק כמקילין.

(וכ"כ בבי"א א, יו"ד ח)

הסרת החתיכה הדבוקה לאיסור

10. פרי חדש יורה דעה סימן קו ס"ק ז

[ז] ולפי מאי דקיימא לן חתיכה נעשית נבילה מסיר החתיכה כו'. פירוש דלדידהו דהחתיכה על כל פנים אסורה משום איסור דבוק, אדרבה יסירנה בעודה רותח כדי שלא יפליט יותר איסור בקדרה, ואיכא קצת איסור להמתין עד שיצטנן, אבל לדידן משום פסידא דחתיכה שדבוק בה החלב ראוי שימתין עד שיצטנן, וליכא למימר דאסור להניחה לשם משום דהשתא קפליט איסור טפי בקדרה והוה ליה כמבטל איסור לכתחילה, דליתא, שהרי אין כוונתו לבטל האיסור אלא כוונתו שלא לאסור החתיכה, ותו דאיהו לא קמבטל ליה לאיסורא בידיים אלא ממילא קמבטיל ובכחאי גוונא שרי ואריך:

5. דרכי משה הקצר יורה דעה סימן קו

ונ"ל לפרש דבריו (של הטור) דס"ל דגבי טיפה שנפלה לא חיישינן להא דהא אילו ניער וכיסה הקדירה מיד אז החתיכה ג"כ מותרת כדלעיל סימן צ"ב (טור עמ' תה) ולא חיישינן שמא נשאר מן האיסור בחתיכה והוא הדין כאן כנ"ל ליישב דברי רבינו:

6. שו"ת צמח צדק (לובאוויטש) יורה דעה סימן רפא

הא אם הי' מוליך הבליעה הי' גם החתיכה מותרת ולא אמרינן שחתיכה נעשה נבילה. והטעם כי כשהגיעה החלב לחתיכה אף שאין בה ס' והי' ראוי להאסר מיד. מ"מ כיון שסוף טפה זו להתפשט בכל החתיכות ומעתה התחיל מעשה ההתפשטות כי קדירה זו רותחת היא ובודאי תתפשט. רואין אנו כל הקדרה כאלו הוא דבר אחד ממש. והטפה הגיעה לראשיתה ותגיע לאחריתה ואין לאסור ראשיתה מצד שאין שם ס'. כיון שעם האחרונה יהי' ס'. דאל"כ אף בחתיכה אחת ויש בה ס' תאסר חלק העליון ממנה. ואנן תנן אם יש בה באותה חתיכה בנ"ט אסורה. הא אם אין בה בנ"ט אף שהחלק העליון מקום שנפלה הטפה יש בה בנ"ט מותרת. כי כל מה שסופו להעשות כדבר אחד הוא כאלו נעשה. (וזה מוכרח בכמה מקומות כמו בדם האברים שפירש ממקום למקום אסור בסי' ס"ז ס"א. ואעפ"כ מהני מליחה בסי' ס"ט ולצלי סי' ע'. ולא נאמר מיד כשיגיע הדם ופירש ממקום למקום נאסר אותו המקום. א"ו כל דרך הילוכו לא אסרה תורה לפי שמעתה סופו לצאת. וכן שחיטה לא הי' ראוי להועיל כי מיד ששחט הוושט טרם ששחט רובו ואין כאן שחיטה הרי ניקב הוושט וטריפה. א"ו כיון שסופו לשחוט אין ההתחלה אוסרתו ואין החתיכה נאסרת וגם הטפה עצמה מתבטלת ונעשית היתר כיון שנעשית מצורפת לכל הקדירה שיש שם ס' הרי הוא כאלו נתבטלה וכאלו נפלה בתוך הרוטב שמתבטלת והי' להיתר.

7. ב"ח יורה דעה סימן קו

ולפע"ד דרבינו הבין דעת הרשב"א על נכון דס"ל כיון דחתיכה זו נאסרה אי אפשר לה לחזור להיתר דאפשר לסוחטו אסור (חולין קח א) בכל האיסורין אף על גב דלא אמרינן חתיכה עצמה נ"נ וה"ט דברור לנו שנשאר בחתיכה זו איסור יותר קצת ממה שנבלע בחתיכות אחרות הלכך לא יצתה חתיכה זו מאיסורה עד עולם. ואעפ"כ השיג עליו רבינו למאי דס"ל דחזא תליא באידך דבבשר בחלב דחנ"נ הלכך אפשר לסוחטו אסור ובשאר איסורין דלא אמרינן חנ"נ אפשר לסוחטו נמי שרי כדפרישית לעיל סימן צ"ב (ס"ח). וז"ש דכיון שהכל מצטרף לבטלו ה"פ דכיון שכל החתיכות מצטרפין עם אותה חתיכה עצמה לבטל האיסור הנבלע בה בע"כ הטעם מתבטל הוא בכולו דאל"כ אלא תאמר דנשאר בחתיכה זו יותר חלק איסור ממה שנבלע בחתיכות אחרות א"כ היאך היא מצטרפת לבטל האיסור אדרבה צריך ששים בחתיכות לבטל אותה חתיכה כולה שעומדת באיסורה ונעשה גוף החתיכה נבלה. אלא על כרחך כיון שלא נעשית נבלה גם היא אינה אסורה ומצטרפת לבטל האיסור שבתוכה עם שאר החתיכות דהטעם מתבטל בכולו. (ולרשב"א כיון שכבר חל עליה שם איסור לא מועיל מיעוט האיסור שבתוכה להתירה אפילו שמתפשט בשוה. מש"כ שאר חתיכות שלא חל עליהם שם איסור)